

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ҚОНУНИ

СУҒУРТА ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА

Қонунчилик палатаси томонидан 2021 йил 15
июнда қабул қилинган
Сенат томонидан 2021 йил 27 августда
маъқулланган

1-боб. Умумий қоидалар

1-модда. Ушбу Қонуннинг мақсади ва қўлланилиш соҳаси

Ушбу Қонуннинг мақсади суғурта фаолияти соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборат.

Ушбу Қонун давлат ижтимоий суғуртаси ва давлат тиббий суғуртаси билан боғлиқ муносабатларга нисбатан татбиқ этилмайди.

2-модда. Суғурта фаолияти тўғрисидаги қонунчилик

Суғурта фаолияти тўғрисидаги қонунчилик ушбу Қонун ва бошқа қонунчилик ҳужжатларидан иборатдир.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг суғурта фаолияти тўғрисидаги қонунчилигида назарда тутилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

3-модда. Асосий тушунчалар

Ушбу Қонунда қуйидаги асосий тушунчалар қўлланилади:

алоҳида бўлинма — суғурталовчининг (суғурта брокерининг) Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги филиали;

суғурта — муайян воқеа (ҳодиса) юз берганда етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш, товонлар ва бошқа тўловлар тўлаш учун мақсадли пул жамғармаларини ташкил этиш ҳамда улардан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган, жисмоний ва юридик шахсларнинг манфаатларини ҳимоя қилишга доир муносабатлар;

суғурта бадали — суғурта мукофотининг суғурта шартномасида назарда тутилган муддатларда, миқдорларда ва шартларда миллий валютада ёки чет эл валютасида тўланадиган бир қисми;

суғурта мукофоти — суғурта қилдирувчи томонидан суғурталовчига суғурта шартномасида шарт қилиб кўрсатилган тартибда ва муддатларда миллий валютада ёки чет эл валютасида тўланадиган суғурта учун тўлов;

суғурта суммаси — муайян сумма бўлиб, суғурталовчи суғурта товонини (суғурта тўловини) суғурта шартномаси бўйича ушбу сумма доирасида тўлаш мажбуриятини ўз зиммасига олади;

суғурта таваккалчилиги — тахмин қилинаётган воқеа бўлиб, ушбу воқеа юз берган тақдирда суғурта амалга оширилади;

суғурта тарифи — суғурта объектини ва суғурта таваккалчилигининг хусусиятини ҳисобга олган ҳолда белгиланадиган, шунингдек суғурта шартларига мувофиқ суғурта суммаси бирлигидан олинадиган суғурта мукофоти ставкаси;

суғурта товони (суғурта тўлови) — суғурта шартномасида назарда тутилган суғурта ҳодисаси юз берганда суғурта қилдирувчига, суғурталанган шахсга (наф олувчига) ҳар бир суғурталанган шахс учун суғурта суммаси доирасида тўланадиган пул маблағлари суммаси;

суғурта тури — суғурта ташкилоти томонидан бир ёки бир нечта суғурта класслари доирасида ишлаб чиқилган ва тақдим этиладиган аниқ суғурта хизмати;

суғурта фаолияти — суғурта бозори профессионал иштирокчиларининг суғуртани ва қайта суғуртани амалга ошириш билан боғлиқ фаолияти;

суғурта қиймати — агар қонунчиликда бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, суғурта шартномасини тузиш чоғида тарафларнинг келишуви билан аниқланадиган, суғуртага топшириладиган мол-мулкнинг қиймати;

франшиза — суғурта қилдирувчи зарарларининг бир қисми бўлиб, суғурта шартномасига мувофиқ унинг ўрни суғурталовчи томонидан қопланмайди;

қайта суғурта — суғурта шартномаси бўйича қабул қилинган суғурта товонини (суғурта тўловини) тўлаш таваккалчилигини бошқа суғурталовчи (қайта суғурталовчи) билан тузилган қайта суғурта шартномасига мувофиқ суғурталовчи (қайта суғурталовчи) томонидан тўлиқ ёки қисман суғурта қилиш;

қайта суғурталовчи — бошқа суғурта ташкилотидан қайта суғурта қилиш учун суғурта таваккалчиликларини қабул қиладиган суғурта ёки қайта суғурта ташкилоти;

қайта суғурта шартномаси — суғурталовчи ўзининг суғурта шартномасига доир барча мажбуриятларини ёки уларнинг бир қисмини қайта суғурталовчига қайси шартномага мувофиқ ўтказса ўша шартнома.

4-модда. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида норезидентларнинг суғурта фаолияти

Ўзбекистон Республикасининг норезидентлари Ўзбекистон Республикаси ҳудудида суғурта бозорининг профессионал иштирокчилари бўлган юридик шахсларнинг муассислари (иштирокчилари) сифатида иш юритиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган, Ўзбекистон Республикаси резиденти бўлган юридик шахснинг мулкӣ манфаатларини суғурта қилиш фақат Ўзбекистон Республикаси резиденти бўлган суғурта ташкилоти томонидан амалга оширилади, бундан қонунчиликда назарда тутилган ҳоллар мустасно.

5-модда. Трансчегаравий суғурта ва қайта суғурта

Суғурта ташкилоти томонидан бошқа давлат ҳудудида суғурта шартномаларини тузиш ва бажариш бўйича фаолиятни амалга ошириш билан боғлиқ суғурта трансчегаравий суғуртадир.

Суғурта (қайта суғурта) ташкилоти томонидан ўзи қабул қилган суғурта таваккалчиликларини қайта суғуртага ўтказиш пруденциал нормативларни ҳисоблаш тартибига доир талаблар ҳисобга олинган ҳолда амалга оширилади.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида Ўзбекистон Республикасининг норезиденти бўлган суғурта ташкилоти номидан суғурта шартномасини тузиш бўйича воситачилик фаолиятига йўл қўйилмайди, бундан Ўзбекистон Республикасидан ташқарига чиқаётган транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини суғурта қилиш шартномаси мустасно.

Ўзбекистон Республикасидан ташқарига чиқаётган транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини суғурта қилиш шартномаларини Ўзбекистон Республикаси ҳудудида Ўзбекистон Республикасининг норезиденти бўлган суғурта ташкилоти номидан тузиш бўйича воситачилик фаолиятини Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги Суғурта бозорини ривожлантириш агентлигининг (бундан буён матнда ваколатли давлат органи деб юритилади) тегишли суғурта классӣ кўрсатилган лицензиясига эга бўлган, Ўзбекистон Республикасининг резиденти бўлган суғурталовчилар амалга ошириши мумкин.

2-боб. Суғурта фаолиятини ташкил этиш

6-модда. Суғурта соҳалари ва турлари (класслари)

Суғурта қуйидаги соҳаларга бўлинади:

ҳаётни суғурта қилиш (жисмоний шахсларнинг ҳаёти, соғлиғи, меҳнат қобилияти ва пул таъминоти билан боғлиқ манфаатларини суғурта қилиш, бунда шартнома бўйича суғуртанинг энг кам муддати бир йилни ташкил этади ҳамда суғурта суммаларининг суғурта шартномасида кўрсатиб ўтилган оширилган фоизни ўз ичига олувчи бир марталик ёки даврий тўловларини (аннуитетларни) қамраб олади);

умумий суғурта (шахсий, мулкый суғурта, жавобгарликни суғурта қилиш ҳамда ҳаётни суғурта қилиш соҳасига тааллуқли бўлмаган бошқа суғурта турлари).

Суғурта таваккалчиликларининг ёки улар гуруҳларининг ва улар билан боғлиқ мажбуриятларнинг умумий хусусиятларига мувофиқ суғурта соҳалари суғурта турларига (классларига) бўлинади. Суғурта турлари (класслари) Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

7-модда. Суғурта шакллари

Суғурта ихтиёрий ва мажбурий суғурта шаклларида амалга оширилади.

Ихтиёрий суғурта ихтиёрий суғуртани амалга оширишнинг умумий шартлари ва тартибини белгиловчи суғурта шартномаси ҳамда қоидалари асосида амалга оширилади.

Ихтиёрий суғурта шартномасида суғурта қоидаларининг асосий тушунчаларини акс эттирувчи суғуртанинг муҳим шартлари кўрсатилиши керак.

Мажбурий суғуртани амалга ошириш шартлари ва тартиби мажбурий суғуртанинг аниқ турлари тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан белгиланади.

8-модда. Суғурталовчининг қайта суғуртага доир суғурта фаолияти

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида фақат қайта суғуртани амалга оширишга доир фаолият қонунчиликда назарда тутилган тартибда лицензияланиши лозим.

Суғурта ташкилоти суғурта фаолиятининг турлари (класслари) бўйича суғурта таваккалчиликларини қайта суғуртага ўтказишни ва қабул қилишни суғурта фаолиятини амалга ошириш учун олинган лицензияга мувофиқ, қонунчиликда белгиланган пруденциал нормативларга риоя этган ҳолда, қайта суғуртага оид лицензияни олмасдан туриб амалга ошириши мумкин.

Қайта суғуртани қайта суғуртага оид лицензия асосида фаолиятнинг алоҳида тури сифатида амалга оширувчи қайта суғурта ташкилоти «ҳаётни суғурта қилиш» ва «умумий суғурта» соҳаларида суғуртанинг барча класслари бўйича қайта суғуртани амалга оширишга ҳақли.

Резидент бўлган суғурталовчиларнинг тузилган суғурта шартномалари бўйича суғурта товонларига (суғурта тўловларига) доир мажбуриятларини (бундай мажбуриятларнинг бир қисмини) қайта суғурта қилиш, ўзи таъсис этилган мамлакатнинг миллий қонунчилигига мувофиқ қайта суғурта фаолиятини амалга ошириш ҳуқуқини олган чет эл суғурта ташкилотлари, қайта суғурта ва (ёки) брокерлик ташкилотлари томонидан амалга оширилиши мумкин.

9-модда. Биргаликдаги суғурта фаолияти

Биргаликдаги суғурта деганда битта суғурта шартномаси бўйича айна бир объектни бир нечта суғурталовчи томонидан биргаликда суғурта қилиш тушунилади.

Суғурта қилдирувчилар, суғурталанган шахслар, наф олувчилар суғурта шартномаси бўйича суғурта ҳодисаси юз берган тақдирда, бундай шартномада кўрсатилган исталган суғурталовчига суғурта товони (суғурта тўлови) тўғрисидаги талаб билан мурожаат қилишга ҳақли.

Лицензиясида тегишли суғурта классини кўрсатилмаган суғурта ташкилотининг биргаликдаги суғурта фаолиятида иштирок этиши тақиқланади.

10-модда. Суғурта (қайта суғурта) шерикчилиги

Суғурта (қайта суғурта) шерикчилиги деганда суғуртанинг айрим турлари ёки суғурта таваккалчиликлари бўйича суғурта фаолиятини биргаликдаги фаолият тўғрисидаги шартнома асосида биргаликда амалга оширувчи суғурталовчилар бирлашмаси тушунилади.

Суғурта шерикчилиги ўз иштирокчиларининг молиявий барқарорлигини таъминлаш, улар томонидан миқдори битта суғурта ташкилотининг ўз маблағларидан (капиталидан) ошиб кетиши мумкин бўлган суғурта товонлари бўйича мажбуриятларни бажариш учун ташкил этилади ҳамда биргаликдаги суғурта ёки қайта суғурта принциплари асосида фаолият кўрсатади.

Қайта суғурта шерикчилиги шерикчилик аъзолари томонидан қайта суғуртани суғурта шартномаси бўйича уларда қолдирилган маблағларидан ошадиган қисми бўйича амалга ошириш орқали шерикчилик аъзоларининг молиявий имкониятларини кўпайтириш учун ташкил этилади.

11-модда. Суғурта объеклари

Жисмоний шахсларнинг маълум бир ёшгача ёки муддатгача яшаши ёхуд жисмоний шахсларнинг ҳаётида бошқа воқеалар юз бериши, шунингдек уларнинг ўлими билан боғлиқ мулкӣ манфаатлар ёки жисмоний шахсларнинг соғлиғига зарар етказилиши, шунингдек бахтсиз ҳодиса ёки касаллик натижасида уларнинг ўлими билан боғлиқ мулкӣ манфаатлар ҳаётни суғурта қилиш объеклари бўлиши мумкин.

Тиббий хизматлар (тиббий ёрдам, дори-дармонлар билан таъминлаш) ҳамда бошқа хизматлар ташкил этилишини ва кўрсатилишини талаб этаётган шахс соғлиғининг ёки ҳолатининг бузилиши оқибатида бундай хизматларни ташкил этиш ва кўрсатиш учун, шунингдек шахснинг ҳаёти ёки соғлиғи учун хавфли бўлган таҳдидлар даражасини камайтирадиган ва (ёки) уларни бартараф этадиган профилактика тадбирларини ўтказиш учун ҳақ тўлаш билан боғлиқ мулкӣ манфаатлар тиббий суғурта объеклари бўлиши мумкин.

Мол-мулкнинг йўқотилиши (нобуд бўлиши), камомади ёки шикастланиши таваккалчилиги билан боғлиқ мулкӣ манфаатлар мол-мулкни суғурта қилиш объеклари бўлиши мумкин.

Суғурта қилдирувчининг (суғурталанган шахснинг) даромадлар ололмаслик, жисмоний ва юридик шахсларнинг кутилмаган харажатлари юзага келиши таваккалчилиги билан боғлиқ мулкӣ манфаатлари мулкӣ суғуртада молиявий таваккалчиликларни суғурта қилиш объеклари бўлиши мумкин.

Тадбиркорнинг контрагентлари томонидан ўз мажбуриятлари бажарилмаганлиги сабабли тадбиркорлик фаолиятидан зарарлар юзага келиши ёки тадбиркорга боғлиқ бўлмаган ҳолатларга кўра ушбу фаолиятнинг шартлари ўзгариши таваккалчилиги, шу жумладан кутилаётган даромадларни ололмаслик таваккалчилиги билан боғлиқ мулкӣ манфаатлар тадбиркорлик таваккалчиликларини суғурта қилиш объеклари бўлиши мумкин.

Куйидагилар билан боғлиқ бўлган мулкӣ манфаатлар фуқаролик жавобгарлигини суғурта қилиш объеклари бўлиши мумкин:

жисмоний шахсларнинг ҳаётига, соғлиғига ёки мол-мулкига, юридик шахсларнинг, давлатнинг мол-мулкига зарар етказганлик учун жавобгарлик юзага келиши таваккалчилиги; шартнома шартларини бузганлик учун жавобгарлик юзага келиши таваккалчилиги.

12-модда. Суғурта фаолиятининг субъеклари

Суғурта бозорининг профессионал иштирокчилари суғурта фаолиятининг субъектларидир.

Суғурталовчилар, суғурта воситачилари, аджастерлар, актуарийлар, суғурта сюрвейерлари, ассистанс суғурта бозорининг профессионал иштирокчиларидир.

Суғурта брокери, қайта суғурта брокери ва суғурта агенти суғурта воситачиларидир.

13-модда. Суғурталовчи

Тегишли турдаги суғуртани амалга ошириш учун лицензияга эга бўлган ва суғурта шартномасига мувофиқ суғурта товони (суғурта тўлови) тўловини амалга ошириш мажбуриятини олувчи тижорат ташкилоти бўлган юридик шахс суғурталовчи деб эътироф этилади.

Суғурталовчилар суғуртани амалга ошириш билан бевосита боғлиқ бўлмаган тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиши мумкин эмас, бундан ушбу Қонуннинг [14-моддасида](#) назарда тутилган ҳоллар мустасно.

14-модда. Суғурталовчининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

Суғурталовчи:

суғурта (қайта суғурта) шартномаларини тузишга;

ўз мажбуриятларини белгиланган тартибда қайта суғурта қилишга, шу жумладан Ўзбекистон Республикасидан ташқарида қайта суғурта қилишга;

инвестиция фаолиятини амалга оширишга;

қимматли қоғозлар бозорида инвестиция воситачиси сифатида профессионал фаолиятни амалга оширишга. Бунда мазкур фаолият турини амалга ошириш учун суғурталовчининг лицензия олиши талаб қилинмайди;

суғурта (қайта суғурта) соҳасидаги мутахассислар малакасини ошириш билан боғлиқ фаолиятни амалга оширишга;

суғурталовчи томонидан амалга ошириладиган суғурта турларига доир қоидаларни (шартларни) ишлаб чиқишга ва тасдиқлашга;

суғурта ҳодисаси рўй беришининг сабаблари ва ҳолатларини, шунингдек суғурта товони (суғурта тўлови) миқдорини белгилаш учун зарур бўлган тегишли ахборотни ва ҳужжатларни ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлардан, судлардан, тиббиёт, сейсмология, ветеринария, гидрометеорология ташкилотларидан ҳамда бошқа ташкилотлардан белгиланган тартибда сўрашга ва олишга;

суғурта агентлари, суғурта ва қайта суғурта брокерлари ҳамда суғурта бозорининг бошқа профессионал иштирокчилари билан тегишли шартномалар тузишга;

қонунчиликда ва (ёки) суғурта (қайта суғурта) шартномасида белгиланган ҳолларда ҳамда тартибда суғурта товонини (суғурта тўловини) тўлашни рад этишга, суғурта (қайта суғурта) шартномасини муддатидан илгари бекор қилишга;

суғурта (қайта суғурта) шартномасида назарда тутилган тартибда суғурта қилдирувчи томонидан тақдим этилган ахборотни текширишга, суғурта қилдирувчи томонидан суғурта шартномаси талаблари ва шартларининг бажарилиши устидан назорат олиб боришга;

чет эл суғурталовчиларига сюрвейер ва аджастер хизматлари кўрсатишга;

илгари суғурталовчи томонидан ўз эҳтиёжлари учун олинган ёки суғурта шартномасини амалга ошириш натижасида ўз ихтиёрига ўтган мол-мулкни реализация қилишга ёки ижарага беришга;

Ўзбекистон Республикасининг рейтинг ташкилотлари ва хорижий рейтинг ташкилотларидан ахборот олишга;

ўзининг алоҳида бўлинмаларини ташкил этишга ҳақли.

Суғурталовчи қонунчиликка ва ўзи тузган шартномаларга мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

Суғурталовчи:

суғурта фаолияти тўғрисидаги қонунчилик талабларига риоя этиши;

суғурта фаолиятини амалга ошириш чоғида олинган ахборотнинг махфийлигини қонунчилик талабларига мувофиқ таъминлаши;

ўзи ваколат берган суғурта агентларининг реестрини юритиши;

қонунчиликда белгиланган ахборотни ваколатли давлат органининг талабига биноан тақдим этиши;

суғурта ҳодисаси юз берган тақдирда, қонунчиликда ёки суғурта (қайта суғурта) шартномасида назарда тутилган муддатларда барча зарур ҳисоб-китобларни ва суғурта товони (суғурта тўлови) тўловларини амалга ошириши;

фирма номи, ташкилий-ҳуқуқий шакли ёки жойлашган ери (почта манзили) ўзгарган тақдирда, бу ҳақда ваколатли давлат органини ва суғурта қилдирувчиларни ушбу Қонунда белгиланган тартибда хабардор қилиши;

суғурта захираларини қонунчиликда белгиланадиган тартибда ва шартларда шакллантириши ҳамда жойлаштириши;

хар йили мажбурий аудиторлик текширувидан ўтиши;